

A DOHÁNYZÁSELLENES POLITIKÁK ELEMEI

A dohányzás elleni küzdelemben nincs egyedül üdvözítő beavatkozás. Az Egészségügyi Világszervezet és más, a dohányzás visszaszorításában aktív nemzetközi szervezetek szerint a legeredményesebb a dohányzás elleni fellépés akkor, ha törvényi és egyéb szabályozást, ezek szigorú érvényesítését és közösségi programokat egyaránt magába foglal. Ezek a beavatkozások a kínálatot, a keresletet vagy mindkettőt befolyásolják.

Az **1. táblázat** összefoglalja a dohányzásellenes beavatkozások főbb jellemzőit és azok várható hatásait (döntően magyar adatok alapján).

1. táblázat. (Osztályozás: +++ erős hatás, ++ közepes hatás, + alacsony hatás, - nincs hatás. A fokozatokat a szerző a nemzetközi tapasztalat alapján határozta meg.)

Beavatkozás	A hatás oldala	Várható hatás fiatalok esetén	Várható hatás felnőttek esetén
A dohánytermékek árára ható tényezők			
A dohánytermékek adóztatása	Kereslet	+++	+++
Egészségvédelmi termékdíj a dohánytermékek esetén	Kereslet	+ (közvetetten +++)	+ (közvetetten +++)
Nem az árra ható dohányzásellenes tényezők			
Füstmentes környezet	Kereslet	+++	+++
Csomagolás és figyelmeztető feliratok	Kereslet	NA	++
A károsanyag-tartalom felfedése	Kereslet	NA	++
Promóciós és szponzorálási tilalom	Kereslet	++	+
Dohányzásellenes médiakampány	Kereslet	++	++
Iskolai dohányzásellenes program	Kereslet	-/+	-
A nikotinfüggőség kezelése és a leszokás	Kereslet	-/+	+++
A dohánytermékek kínálatát csökkentő beavatkozások			
Fiatalok részére történő kiszolgálás tilalma	Kínálat	-	-
A dohánytermesztés korlátozása	Kínálat	-	-
A csempészet visszaszorítása	Kínálat	++	++
Komplex módszerek			
Átfogó dohányzásellenes program kidolgozása és végrehajtása	Kínálat + kereslet	+++	+++
Interszektorális dohányzásellenes bizottság létrehozása	Kínálat + kereslet	+++	+++
Kutatás, együttműködés és kommunikáció	Kínálat + kereslet	++	+++

Jelenleg a hazai dohányzásellenes szabályozási keret kialakításában döntően az Európai Unió befolyása érvényesül. Hatályba lépését követően az Egészségügyi Világszervezet „Dohányzásellenes Keretegyezménye” ad majd további útmutatást a dohányzásellenes politikai lépések kidolgozásához.

Az Európai Unióban a tagállamok számára kötelező érvényű direktívák és nem kötelező érvényű javaslatok tartalmazzak a dohányzás visszaszorítását célzó szabályokat. Ezen túlmenően az Unió médiakampányt finanszíroz és – nemzetközi hálózatok révén – közösségi programokat támogat. Magyarország Unió csatlakozása után a direktívákat nálunk is alkalmazni kell, a javaslatokat pedig – különös tekintettel a dohányzás szerepére a súlyos hazai népegészségügyi helyzet kialakulásában – határozottan indokolt.

A **2. táblázat** felsorolja a dohányzás visszaszorításával kapcsolatos főbb szabályokat és javaslatokat az Európai Unióban és Magyarországon, illetve összehasonlítja azok tartalmát.

A DOHÁNYZÁSELLENES POLITIKÁK ELEMEI

2. táblázat

Terület	Európai Unió szabály természete, száma, kelte	Magyar szabályozás természete, száma	További teendők	Kommentár
A dohánytermékek adóztatása	2002/10/EC számú direktíva (mely módosítja a korábbi 1999/81/EC, 1992/12/EEC, 1992/78/EEC, 1992/79/EEC, 1992/80/EEC, 1995/59/EEC direktívákat)	1997. évi CIII törvény a jövedéki adóról	Nem harmonizált	Magyarország 2008. december 31-ig kapott haladékat az Unió adószintek bevezetésére
Füstmentes környezet	– 96/C 374/04 Európai Tanácsi határozat a dohányzás visszaszorításának előmozdításáról az Európai Unióban – 2003/54/EC számú európai tanácsi ajánlás a dohányzás megelőzéséről és a dohányzás visszaszorítását célzó beavatkozások erősítéséről (2002. december 2.)	1999. évi XLII törvény a nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól	A hazai gyakorlat általában megfelel az ajánlásoknak	A füstmentes közterületek vonatkozásában további szabályozás várható, egyes tagállamok szigorú szabályokat vezettek be
Csomagolás, figyelmeztető feliratok és károsanyag-tartalom	– 2001/37/EC számú direktíva (2001. június 5.) – 2003/641/EC számú bizottsági határozat a fényképek és más illusztrációk alkalmazásáról a dohánytermékek csomagolásának figyelmeztető feliratain	2002. évi LVIII törvény egyes, az egészségügyet érintő törvények módosításáról	Harmonizált	A 2001/37/EC direktíva végrehajtásáról a Bizottság jelenleg készít beszámolót
Promóciós és szponzorálási tilalom	Az Európai Parlament és Tanács 2003/33/EC számú direktívája (2003. május 26.) a dohánytermékek reklámozását és a szponzorálást célzó törvények, szabályok és adminisztratív lépések közelítéséről	2001. évi I törvény a gazdasági reklámtevékenységről, mely módosítja az 1997. évi LVIII törvényt	Harmonizált	A magyar szabályozás a közterületi (közvetlen és közvetett) dohányreklámozás tilalma tekintetében szigorúbb a jelenlegi Unió szabályozásánál
A nikotinfüggőség kezelése és a leszokás elősegítése	2003/54/EC számú Európai Tanácsi ajánlás a dohányzás megelőzéséről és a dohányzás visszaszorítását célzó beavatkozások erősítéséről (2002. december 2.)	Magyarországon nincs törvényi vagy más szabályozás a leszokás elősegítésével kapcsolatban	A leszokás fokozott támogatása indokolt, többek között a leszokás módszereinek (részleges) társadalombiztosítási támogatásának bevezetésével	
Fiatalkorúak részére történő kiszolgálás tilalma		1999. évi XLII törvény a nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól	A hazai gyakorlat általában megfelel az ajánlásoknak	Fokozott ellenőrzés indokolt, bár ez a beavatkozás kevésbé hatékony

Az Európai Unió direktívái nem tiltják a közösségi szabályozásnál szigorúbb nemzeti szabályozás bevezetését; tekintettel a dohányzás okozta nemzetgazdasági veszteségre és e szokással járó, nemzetközi összehasonlításban is kimagaslóan magas megbetegedési és halálozási mutatókra, Magyarországon indokolt a szigorú, akár az Unió szabályozást meghaladó intézkedések foganatosítása.